

סוג הבחינה : בגרות לבתי ספר על יסודיים
מועד הבחינה : קיץ תשפ"ד, 2024
מספר השאלון : 006384
נספח : חוברת דפים מסכת בבא בתרא

מדינת ישראל
משרד החינוך

תלמוד חובה לעולים חדשים

מסכת בבא בתרא

הוראות

- א. משך הבחינה : שלוש שעות
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה :
בשאלון זה פרק אחד $(14 \times 7) = 98$ נקודות
2 נקודות להוסיף באופן יחסי.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.
- ד. הוראות מיוחדות : אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה .
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

ענו על שבע מן השאלות 1-10 (לכל שאלה - 14 נקודות)

1. שותפים והיזק ראייה

- א. "השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר בונין את הכותל באמצע"
הגמרא מביאה שני פירושים למילה "מחיצה" – גודא ופלוגתא.
(1) על פי איזה מהפירושים היזק ראייה שמה היזק? נמקו את תשובתכם.
(2) על פי איזה מהפירושים היזק ראייה לא שמה היזק? נמקו את תשובתכם.
(6 נקודות)
- ב. לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם"
על פי תירוץ ר"י בתוספות, מהו המקרה שהמשנה מדברת עליו, ומהו הטעם לדין במקרה זה?
(4 נקודות)
- ג. על פי הגמרא, כתבו שני מקרים שבהם אין מחלוקת בין מי שסובר "היזק ראייה שמה היזק" ובין מי שסובר "היזק ראייה לא שמה היזק".
(4 נקודות)

2. סתירת בית כנסת

- א. "אמר רב חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי"
הסבירו את שני הטעמים שבגמרא לדין זה. (היעזרו ברש"י)
על פי הגמרא, כתבו מקרה שבו יש נפקא מינה (הבדל הלכתי) בין שני הטעמים שבגמרא.
(8 נקודות)
- ב. עיינו בדברי הרשב"א שלפניכם וענו על השאלות שאחריהם.
ומתוך הדחק אני אומר כי שמא מה שאמרו משום פשיעותא לאו למימרא דחוששין דילמא פשעי ולא בנו כלל אלא דילמא פשעי ומתרשלי ואף על גב דאיכא דוכתא לצלויי כיון דלאו בית הכנסת קבוע הוא חיישינן אבל היכא דאיכא בית הכנסת קבוע לא חיישינן, והיינו דקאמר דאיכא דוכתא לצלויי ולא קאמר דאיכא בי כנישתא אחריתי לצלויי, והלכך הכא דאיכא בי כנישתא אחריתא אף על גב דבהאי מצלו בסיתוא ובהאי מצלו בקייטא, לפשיעה דקצת ימים לא חיישינן כיון דהשתא מיהא איכא בי כנישתא אחרינא דמצלו בה כדרכיהו
(חדושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף ג עמוד ב)
- (1) מהי "פשיעותא" לפי הסבר הרשב"א?
(2) על פי הסבר הרשב"א, מלאו את הטבלה שלפניכם.
כתבו בכל משבצת אם מותר או אסור לסתור בית כנסת.
(6 נקודות)

יש מקום תפילה אחר שאינו קבוע	יש בית כנסת קבוע אחר	
		משום פשיעותא
		משום צלויי

3. העצה של בבא בן בוטא להורדוס

- א. הורדוס שאל את בבא בן בוטא: "השתא מאי תקנתיה דההוא גברא"
 (1) הסבירו את השאלה של הורדוס.
 בתשובתכם כתבו מה גרם להורדוס לשאול שאלה זו.
 (2) בבא בן בוטא אמר להורדוס: "הוא כיבה אורו של עולם... ילך ויעסוק באורו של עולם"
 הסבירו את העצה של בבא בן בוטא להורדוס.
 (7 נקודות)
- ב. בגמרא (דף ג ע"ב) מובאת קושיה על עצתו של בבא בן בוטא להורדוס מדברי רב חסדא בעניין סתירת בית כנסת.
 (1) הסבירו את הקושיה.
 (2) הסבירו תירוץ אחד של הגמרא לקושיה זו.
 (7 נקודות)

4. מקיף וניקף

- א. כתוב במשנה: "המקיף את חבירו משלוש רוחותיו... אין מחייבין אותו"
 מדוע "אין מחייבין אותו"? כתבו שני נימוקים. היעזרו ברש"י.
 (7 נקודות)
- ב. עיינו בדברי רבינו יונה שלפניכם, וענו על השאלה שאחריהם.
 והא דמחייבין ליה כשגדר את הרביעית, אף על פי שאין מחייבין אותו בבקעה, הני מילי לכתחילה שאין מחייבין אותו לגדור עמו, אי נמי היכא דגדר ואינו שמור מכך מבני רשות הרבים. אבל כשגדר חברו וזה שמור מבני רשות הרבים, הואיל ונהנה חייב ליתן לו חלק בהוצאה.
 (עליות דרבינו יונה, מסכת בבא בתרא, דף ד עמוד ב)
 לפי רבינו יונה, מהם שני המצבים שבהם הניקף אינו חייב להשתתף בהוצאה של המקיף, גם אם הוא גדר את כל ארבע המחיצות?
 (7 נקודות)

5. השתתפות לומדי תורה בנטל חברתי והבטחוני

- א. עיינו בדברי הרב מאיר אבולעפיה שלפניכם, וענו על השאלה שאחריהם.
 הני מילי בתלמידי חכמים העוסקים בתורה תדיר כפי יכולת כל אחד ואחד ומקימין מצות והגית בו יומם ולילה כפי כחן... אבל תלמידי חכמים שאין עוסקין בתורה תדיר כפי כחן ולא דיין לעסוק במלאכתן כדי למצוא פרנסתן ופרנסת אנשי ביתן, אלא שהם יגיעים להעשיר ומבטלין את התורה כדי לקבץ ממון הרבה, הרי אלו חייבין בכל חיובי הצבור.
 (הרב מאיר הלוי אבולעפיה, יד רמ"ה, בבא בתרא דף ז עמוד ב- דף ח עמוד א)
 לפי הרב מאיר אבולעפיה, אלו תלמידי חכמים פטורים ממיסים ואלו תלמידי חכמים אינם פטורים ממיסים?
 (5 נקודות)

ב. עיינו בדברי הרמב"ן שלפניכם, וענו על השאלות שאחריהם.

ונראה שאין תלמידי חכמים פטורין מעשורי תבואתם ולא מכסף גלגלתם אלא כשהמלך מטיל על בני העיר ליתן כך וכך בפדיון גלגלתם וכך וכך במעשר תבואתם והם יפסקו ביניהם, לפי שיכולין תלמידי חכמים לומר לא הטיל המלך עלינו כלום אלא בשבילכם. אבל אם אמר המלך ליתן כל אחד ואחד כסף גלגלתו אין עמי הארץ פורעין בשביל תלמידי חכמים, אלא אם רצה המלך למחול להם ימחול, ולא עוד אלא דמלכא לא טרח אלא אמר כך וכך אנשים יש כאן כך וכך חייב כל אחד ואחד.

(חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף ח עמוד א)

(1) באיזה מקרה תלמידי חכמים פטורים מתשלום מס שהטיל המלך ומדוע?

(2) באיזה מקרה תלמידי חכמים חייבים בתשלום מס שהטיל המלך ומדוע?

(9 נק')

6. חלוקת צדקה וכפיה על צדקה

א. "תנו רבנן קופה של צדקה... נגבית בשנים שאין עושין שררות על הציבור פחות משנים ומתחלקת בשלושה כדיני ממונות".

(1) לפי המשך הגמרא, מהי השררה שיש בגבייה של הקופה?

(2) מדוע חלוקת הקופה נחשבת דיני ממונות? היעזרו ברש"י.

(6 נקודות)

ב. רבא כפה על רב נתן בר אמי לתת ארבע מאות זוז לצדקה.

בתוספות הקשו קושיה על מעשה זה של רבא.

(1) הסבירו את הקושיה.

(2) בתוספות מובאים ארבעה תירוצים לקושיה זו. הסבירו שנים מהם.

(8 נקודות)

7. צדקה לעני המחזר על הפתחים

א. "תנא אם היה מחזיר על הפתחים אין נזקקין לו"

(1) הסבירו את המקרה ואת הדין בברייתא המצוטטת.

(2) הסבירו את טעם הדין.

(7 נקודות)

ב. הגמרא מביאה סיפור שרב פפא לא נתן צדקה לעני המחזר על הפתחים.

(1) רב סמא בריה דרב יבא טען שרב פפא כן צריך לתת לעני זה צדקה. מדוע?

(2) איך מסביר רב סמא את הדין בברייתא שמצוטטת בראש סעיף א?

(7 נקודות)

8. קבלת צדקה מגוי

- א. (1) בגמרא מסופר שרבי אמי לא הסכים לקבל צדקה מאיפרא הורמיז, אמו של שבור המלך. הסבירו בלשונכם מדוע הוא נהג כך. היעזרו ברש"י.
- (2) רבא הסכים לקבל את הצדקה מאיפרא הורמיז. מדוע רבא הסכים לקבל את הצדקה?
- (3) מה עשה רבא עם הצדקה? (8 נקודות)
- ב. לפי רש"י, הסבירו מדוע רב יוסף שקיבל כסף מאיפרא הורמיז (בסיפור שמובא בדף ח ע"א) לא חילק את הכסף לעובדי כוכבים, ורבא בסיפור אצלנו כן חילק לעובדי כוכבים? (6 נקודות)

9. גוד או אגוד [יג ע"א – יג ע"ב]

- א. "רב יהודה אמר אית דינא דגוג או אגוד רב נחמן אמר לית דינא דגוד או אגוד"
- (1) מהו המקרה בו נחלקו רב יהודה ורב נחמן?
- (2) הסבירו בלשונכם את הדין של רב יהודה.
- (3) הסבירו בלשונכם את הדין של רב נחמן. (7 נקודות)
- ב. הגמרא מנסה להביא ראיה למחלוקת מהדין של שני אחים שהניח להם אביהם מרחץ.
- (1) הסבירו את הראיה.
- בתשובתכם כתבו למי הראיה מסייעת, לרב יהודה או לרב נחמן.
- (2) הגמרא דוחה את הראיה. הסבירו את הדחיה של הראיה. (7 נקודות)

10. שמונה פסוקים שבתורה

- א. (1) מה הנימוק של מי שסובר שיהושע כתב את שמונה הפסוקים האחרונים שבתורה?
- (2) מה הנימוק של מי שסובר שמשח כתב את שמונה הפסוקים האחרונים שבתורה?
- ב. לפי הדעה שמשח כתב את שמונה הפסוקים האחרונים שבתורה הוא כתב אותם בדמיון.
- (1) מה הכוונה שהוא כתב בדמיון?
- (2) מדוע הוא כתב פסוקים אלה בדמיון?
- ג. "שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן"
- (1) הסבירו בלשונכם דין זה לפי רש"י.
- (2) הסבירו בלשונכם דין זה לפי פירוש רבינו משולם בתוס'. (2 נקודות)

בהצלחה!